

винні лежати у площині інституційного забезпечення здійснення інвестиційної діяльності на ринку інвестицій в інновації, удосконалення нормативно-правової бази інвестування тощо. Адже інвестування повинно мати інноваційний характер, спрямований на переважне використання ресурсощадних технологій, на освоєння виробництв сучасних технологічних укладів [11, с. 32].

Отже, розробка ефективного організаційно-економічного механізму розвитку інфраструктури ринку інвестицій в інновації, а також стимулювання залучення інвестиційного ресурсу до високотехнологічних виробництв та впровадження передових технологій є пріоритетними напрямками державної політики щодо подолання кризових явищ в економіці та подальшого економічного зростання.

Література

1. Кілієвич О.І. Чинники конкурентоспроможності країни в умовах глобальних криз : матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (Київ, 28 травня 2010 р.) : тези доповідей / [за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, С.В. Загороднюка]. – К. : НАДУ, 2010. – Т. 1. – 536 с.
2. Комашенко Т.А. Державна політика розвитку інфраструктури ринку інвестицій в інновації: досвід країн ЄС та США / Т.А. Комашенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 11. – С. 7–12.
3. Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения / Н.Д. Кондратьев. – М. : Экономика, 2002. – 512 с.
4. Кузык Б.Н. Россия 2050 – стратегия инновационного прорыва / Б.Н. Кузык, Ю.В. Яковец. – М. : Экономика, 2005. – 619 с.
5. Макроекономіка і мікроекономіка / [С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна, О. Раманюк та ін.]; за заг. ред. С. Будаговської. – К. : Основи, 1998. – С. 176–198.
6. Москвін С.О. Аналіз інвестицій в основний капітал та нематеріальні активи в Україні / С.О. Москвін // Інвестиції та інноваційний розвиток: науково-практичний бюлетень. – 2008. – № 3. – С. 54–60.
7. Обстеження потенціалу виробництва високотехнологічної продукції за період 2005–2007 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/ibd/obstej.htm>.
8. Про визначення таких, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів : Постанова КМУ від 10.03.2010 р. № 257 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
9. Про прийняття за основу проекту Закону України про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 р. від 15.04.2010 р. № 2131-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
10. Российская венчурная компания [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusventure.ru/ru/company/brief/>.
11. Федулова Л. Технологічна структура економіки України / Л. Федулова // Економіст. – 2008. – № 5 – С. 28–33.
12. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход: классики кейнсианства / Э. Хансен. – М. : Экономика, 1997. – Т. 2. – 423 с.
13. The Global Competitiveness Report 2009-2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcr/Global%20Competitiveness%20Report/index.htm>.
14. Доповідь Держкомстату “Про соціально-економічне становище за 2009 рік” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
15. Офіційному сайт Держкомстату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
16. Сайт Головного контрольно-ревізійного управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/61828;jsessionid=67C5E838F8127D0FBEA190279DA65399>.

УДК 314.153 (477.87)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВИХ ОЦІНОК ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Корольчук О.Л.

аспірант Національної академії державного управління при Президентові України

Annotation

In this article an author is analyse demographic indicators for the last decade, the dynamics of which specifies on a demographic crisis in Ukraine, therefore a demographic policy requires acceptance of effective administrative

decisions. Information simultaneously is a source and factor of effectiveness of administrative decision, that is why such its descriptions, as authenticity, timeliness, objectivity, expressly certain sources, volume etc. are providing of forming and acceptance of effective administrative deci-

sions in the questions of government control of health of population care, in particular, genesial.

Анотація

У статті проаналізовано демографічні показники за останнє десятиріччя, динаміка яких вказує на наявність в Україні демографічної кризи, тому демографічна політика вимагає прийняття ефективних управлінських рішень. Інформація є одночасно джерелом і фактором результативності управлінського рішення, тому такі її характеристики, як достовірність, своєчасність, об'єктивність, чітко визначені джерела, обсяг тощо є запорукою формування та прийняття ефективних управлінських рішень у державному регулюванні охорони здоров'я населення, репродуктивного зокрема.

Ключові слова

Демографічна ситуація, державне регулювання охорони репродуктивного здоров'я, інформаційне забезпечення управлінського рішення.

I. Вступ

Створення умов інноваційного розвитку в XXI ст. потребує пошуку механізмів залучення перспективного ресурсу у вигляді знань, інформації, інтелектуального потенціалу. Сьогодні людина як основний носій цих ресурсів стає визначальним чинником соціального й економічного прогресу. За умов вичерпання екстенсивних чинників економічного зростання і необхідності запровадження нових технологій, прогресивних методів організації суспільства вирішального значення набувають цілеспрямовані дії та інвестиції, орієнтовані на формування людського капіталу, який є запорукою інноваційного розвитку нашої країни.

Саме населення стає головним суб'єктом соціально-економічних перетворень. Його кількість, структура, розселення по території, рівень життя та інші якісні й кількісні показники стають сутнісними характеристиками як сучасного стану держави, окремих регіонів, так і перспектив розвитку. Тому одним із основних завдань влади є проведення ефективної демографічної політики, що забезпечить стабільне покращення, збереження та зміцнення стану здоров'я насе-

лення України, репродуктивного зокрема, збереження генофонду та збільшення тривалості життя, трудової активності як чинників забезпечення національної безпеки.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити інформаційне забезпечення наукових оцінок демографічних процесів в Україні.

III. Результати

Відомо, що при складанні науково обґрунтованих оцінок та прогнозів тенденцій демографічних процесів для формування адекватної соціальної та економічної політики, визначення цілеспрямованих дій щодо відтворення населення розроблено різні показники. Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.1999 р. № 64 було розроблено "Перелік показників репродуктивного здоров'я", що складається із семи груп показників, першою в яких є саме демографія. Аналіз демографічних показників, що сьогодні використовуються для оцінювання стану репродуктивного здоров'я населення України, вивчення їх динаміки та виявлення тенденцій, є важливим для державного управління в контексті збереження національної безпеки. Крім того, вони – першоджерело для прийняття управлінського рішення і водночас показовий результат вже відпрацьованих управлінських рішень щодо регулювання стану здоров'я населення, репродуктивного зокрема, та системи його охорони. До цих показників віднесено: кількість населення; кількість жінок фертильного віку; кількість дітей і підлітків (0–14 р.; 15–17 р.; 18–20 р.); народжуваність; смертність; природний приріст населення.

Демографічна ситуація в Україні протягом останніх десяти років характеризується як незадовільна, спостерігається розширення масштабів депопуляції – зменшення кількості населення, зменшення частки дітей у структурі населення, старіння нації, зменшення народжуваності, збільшення загальної смертності, погіршення статеві-вікової структури, зменшення тривалості життя.

Першим у переліку показників, що характеризують стан репродуктивного здоров'я, є кількість населення, динаміка якого за десять років наведена на рис. 1.

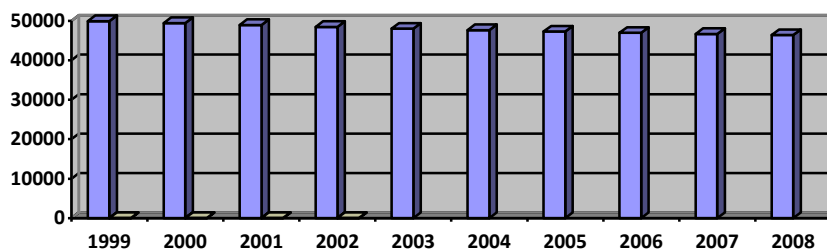

Рис. 1. Динаміка кількості наявного населення України (за даними Держкомстату)

Розглядаючи динаміку кількості наявного населення України за останні десять років ми спостерігаємо стійку тенденцію до її скорочення. Так, у 1998 р. кількість наявного населення становила 49 918 тис. осіб і постійно зменшувалась з кожним роком, тому до 2008 р. Україна, на жаль, залишилась з

46 373 тис. осіб. Для кращого сприйняття катастрофічного процесу депопуляції країни розглянемо діаграму динаміки кількості населення з 1990 до 2008 рр., де чітко візуалізується падіння висоти стовпчиків діаграм, що свідчить про різке погіршення демографічної ситуації, починаючи з 1993 р. (рис. 2).

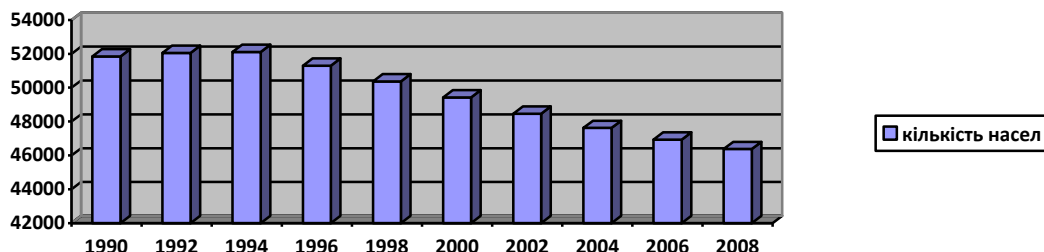

Рис. 2. Динаміка кількості наявного населення України за останні 20 років (за даними Держкомстату)

З кінця 1993 р. в Україні спостерігається депопуляція, темпи якої постійно прискорюються (1993 р. – наявного населення – 52 244 тис. осіб, в 1994 р. – нас ще 52 114 тис., в 1995 р. – вже 51 728, а з 1996 р. – 51 297 тис. осіб). Розпочатий процес зниження кількості наявного населення забрав майже 6 млн осіб за останні 15 років і це при тому, що в Україні не було ні війн, ні збройних конфліктів, ні масових епідемій (за даними Держкомстату України в 1990 р. в Україні було 51 838,5 тис. наявного населення, а на початок 2009 р. – вже лише 46 143,7). У мирний час відбуваються явища, характерні для світових і громадянських воєн! Сьогодні демографічний стан в Україні є одним із найскладніших в Європі. Деякі аналітики вважають, що до 2026 р. кількість населення України може зменшитись ще на 5–8 млн. За десять років зросла кількість самогубств на 74%, кількість абортів – на 82%. Вагомими причинами всіх цих явищ є те, що 40 млн громадян України мають доходи, нижчі за прожитковий мінімум, за рівнем безробіття Україна займає одне з перших місць у Європі, а рівень ВВП на душу населення у 30 разів нижчий, ніж у середньому

по Європейському Союзу і в 3,5 рази нижчий від середньосвітового з урахуванням країн Африки, Азії, Латинської Америки.

На жаль, нинішня соціально-економічна криза ускладнила демографічні процеси, призвела до помилок і проблем, які болюче позначаються на головному суб'єкті нинішніх перетворень – населенні. Демографічна криза може перетворитись на демографічну катастрофу: соціальний механізм відтворення нації вщент руйнується, а вся структура суспільного життя надовго втратить свою особливу системну (емерджентну) властивість – зберігати міру відтворення конкретно-історичного населення як єдності досягнутої якості і кількості. Основним чинником, що зумовлює скорочення кількості населення України, є режим його відтворення, який характеризується тенденціями зростання депопуляції (смертність перевищує народжуваність), що не забезпечує навіть простого заміщення поколінь.

Аналіз демографічних показників природного руху населення в Україні свідчить про існуючу небезпеку щодо збереження та відтворення населення (рис. 3).

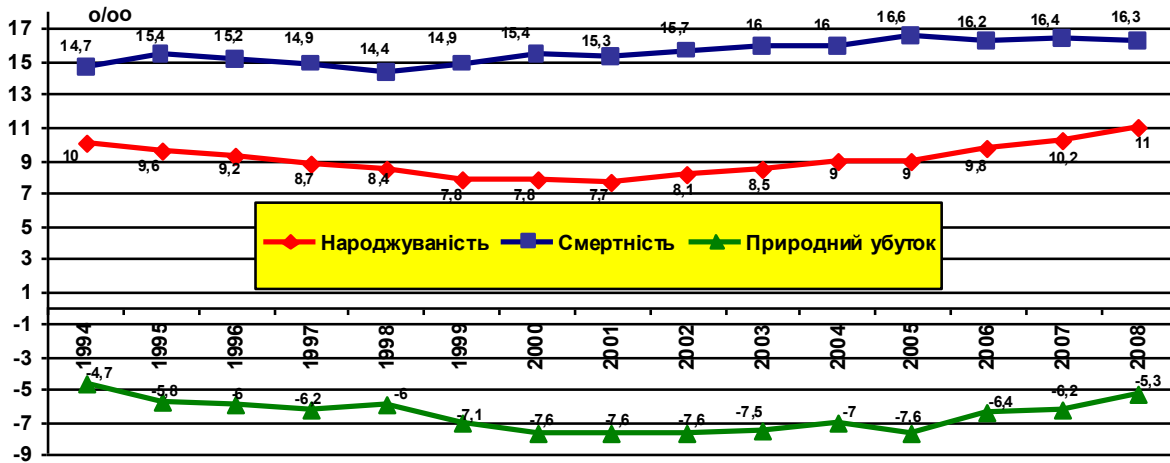

Рис. 3. Загальні коефіцієнти народжуваності, смертності та природного убування населення

Від'ємний показник природного приросту населення в державі є сукупним наслідком: украй низької народжуваності; високого рівня смертності населення; природного спаду і депопуляції (абсолютне зменшення кількості) населення; високого рівня надсмертності чоловіків у працездатному віці; порівняно низької тривалості життя населення (щодо розвинутих країн) і дуже великою її різницею у жінок і чоловіків; старіння населення.

Рівень народжуваності в Україні оцінюється як вкрай недостатній, оскільки він забезпечує заміщення попереднього покоління наступним лише на 79% (у містах 70%). Підвищується питома вага дітей, народжених поза шлюбом (12,1%), що погіршує умови їх утримання і виховання. У важкому становищі перебувають багатодітні сім'ї. Негативно впливають на народжуваність зменшення кількості шлюбів і збільшення частки розлучень, унаслідок яких щороку понад 150 тис. дітей залишаються без одного з батьків. Сучасний рівень народжуваності найнижчий за весь період післявоєнної історії України. Втрата традицій багатодітності – загальна тенденція демографічної динаміки економічно розвинутих країн. Але є та її межа – зниження сполучення дводітності з тридітністю, що забезпечує де-що розширене відтворення населення, яку не можна переступати, оскільки за нею – втрата передумов для сприятливих демографічних перспектив країни. На жаль, Україна давно переступила цю межу. Зниження рівня народжуваності призвело до того, що сьогодні близько 30% населення – пенсіонери. На одного працюючого припадає по одному непрацюючому. Згідно із соціологічними даними, майже 70% молодих людей відмовляються народжувати дітей: 35% – через невпевненість у завтрашньому дні, 32% – через відсутність нормальної заробітної плати. Як можна говорити про зростання народжуваності, якщо третя частина працездатної молоді – безробітні? Більше ніж 6 млн юнаків і дівчат заявля-

ють, що через відсутність житла не будуть продовжувати свій рід. “Немає більшої загрози стійкому розвитку суспільства, ніж падіння народжуваності”, – заявив нещодавно міністр навколишнього середовища Швеції Челль Ларссон [7].

Серед чинників, що впливають на народжуваність, є: зменшення кількості шлюбів і збільшення частки розлучень; активне залучення жінок до суспільного життя; диспропорція в статевому складі населення, незалежно від причин, що її зумовлюють: особливості розвитку виробничих відносин, міграційні процеси, наслідки воєн; зайнятість певної частини жінок у виробництві з небезпечними та шкідливими умовами праці; незадовільний стан репродуктивного здоров'я жінок; економічна ситуація в суспільстві [5].

В умовах посилення деструктивних процесів у соціально-економічному житті в Україні поглиблюється криза здоров'я населення. Основними проявами цієї кризи є стрімке підвищення смертності, безпрецедентне для мирного часу скорочення очікуваної тривалості життя і несприятливі зрушення в структурі причин смерті.

Що стосується рівня смертності населення працездатного віку в Україні, то протягом багатьох років він залишається катастрофічно високим. Особливістю смертності у працездатному віці є так звана “надсмертність” чоловіків: у 2003 р. показник смертності чоловіків у працездатному віці від усіх причин у 3,6 раза перевищував смертність жінок, що є надзвичайно загрозливим для відтворення нації. Ця ситуація зберігається і сьогодні. Незворотні втрати життя чоловіків у репродуктивному віці, який практично збігається з працездатним, деформують статеві співвідношення у суспільстві, зумовлюють значну кількість одиноких жінок, неповних сімей та дітей-сиріт. За прогнозними розрахунками, смертність працездатного населення за умови всіх незмінних чинників

Держава та регіони

буде збільшуватися як за рахунок змін у статеві-віковій структурі, так і через поширення факторів ризику [2].

Жодні соціально-економічні та культурно-психологічні важелі не діятимуть, якщо не буде репродуктивного потенціалу, тобто населення плідного віку, здатного до народження життєздатного і здорового покоління дітей. Кількість народжених дітей у країні залежить від кількості і статеві-вікової збалансованості покоління батьків та їхньої шлюбної і дітородної активності. Зрозуміло, що кількість населення репродуктивного віку зазнає змін разом зі зміною загальної кількості населення країни.

За період незалежності 1991–2007 рр. кількість осіб віком 15–49 років зменшилась незначно – з 24,26 млн осіб до 24,19 млн осіб,

тобто за весь час на 0,3% або щороку в середньому на 0,02%. Важливим є те, що скорочення репродуктивного контингенту відбувалось на 6,4% повільніше, ніж зменшувалась загальна кількість населення України. Більш відчутні негативні зміни відбулись у період 2001–2007 рр., коли Україна щороку втрачала по 0,77% усього населення, а кількість осіб дітородного віку щорічно зменшувалась у середньому на 0,4% (рис. 4).

Безпосереднім показником стану репродуктивного здоров'я, адекватності та продуктивності управління системою його охорони та перспектив держави щодо відтворення населення, елементарного заміщення поколінь (як йшлося раніше) є кількість дітей різного віку, динаміку якого подано на рис. 5.

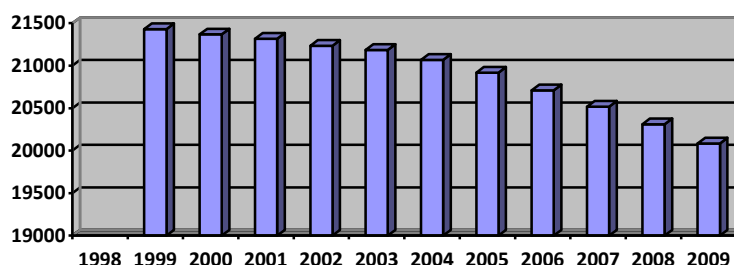

Рис. 4. Динаміка кількості жінок фертильного віку України з 1998 до 2009 рр. (за даними Держкомстату)

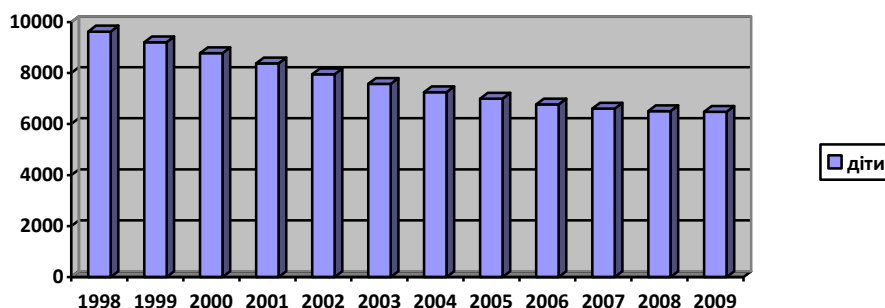

Рис. 5. Динаміка кількості дітей України віком 0–14 р. з 1998 до 2009 рр. (за даними Держкомстату)

Стійка тенденція до скорочення кількості дітей віком від 0 до 14 років спостерігається протягом усього періоду дослідження. Також, на жаль, ця тенденція є й сьогодні. Беззаперечним є той факт, що, крім кількості дітей, для характеристики осіб дитячого віку треба враховувати динаміку і виявляти тенденції в стані здоров'я цієї групи населення, тобто важливий якісний бік. Існує тенденція значного погіршення здоров'я нинішніх дітей і підлітків. Проблема поліпшення здоров'я населення сьогодні перетворилася на проблему його елементарного збереження: на погіршення основ подальшого

відтворення населення України вплинули також негативні зміни в його генофонді.

IV. Висновки

Проведений аналіз динаміки демографічної ситуації протягом останніх років свідчить про наявність в Україні на фоні соціально-економічних проблем глибокої демографічної кризи, більш інертної та практично некерованої, головною ознакою якої є негативні зміни не тільки в кількості, а й у якості населення і негативні наслідки якої для подальшого розвитку країни важко прогнозувати. Ефективна демографічна політика як важливий чинник національної безпеки України потребує окремої уваги та системного підходу при прийнятті

управлінського рішення в частині збереження та покращення стану справ у сфері репродуктивного здоров'я (далі – РЗ) населення.

Реалії сьогодення вимагають внесення динамічних змін до вироблених критеріїв, показників і параметрів, що характеризують стан РЗ населення сучасної України. Вироблення додаткових оцінних критеріїв стану РЗ, виявлення причинного зв'язку якості РЗ з наявними соціально-економічним, екологічним, медичним, моральним, психологічним, ментальним та етнічним факторами доцільно визначати не лише на рівні держави в цілому, а й, що найбільш необхідно, на рівні адміністративно-територіальних населених пунктів.

Розробка та впровадження нових, сучасних елементів механізму інформаційного забезпечення державного регулювання охорони репродуктивного здоров'я нації дасть змогу миттєво, адекватно реагувати на зміни в його стані, уникати ризиків та успішно й ефективно управляти основними чинниками, що впливають на відтворення населення України, та запобігти демографічній катастрофі.

Література

1. Білінська М. Державне управління забезпеченням національної безпеки та

чинники громадського здоров'я / М. Білінська, Н. Рингач // Теорія та практика держ. упр. : зб. наук. пр. – Х. : Магістр, 2008. – Вип. 1 (20). – С. 417–425.

2. Основні шляхи подальшого розвитку системи охорони здоров'я в Україні / [під заг. ред. В.М. Лехан, В.М. Рудого]. – К. : Вид-во Раєвського, 2005. – 168 с.
3. Романов В. Вступ до аналізу державної політики : навч. посіб. / В. Романов, О. Рудік, Т. Брус. – К. : Основи, 2001. – 238 с.
4. Москаленко В.Ф. Глобальні загрози громадському здоров'ю та сучасні стратегії боротьби з ними / В.Ф. Москаленко, Т.С. Грузева // Науковий вісник національного медичного університету ім. О.О. Богомольця. – 2007. – № 1 (11). – С. 12–15.
5. Соціальна медицина та охорона здоров'я / [під заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка]. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – 689 с.
6. Державний комітет статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Державна політика і народжуваність [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.korespondent.net>.

УДК 351.643

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Куліков А.І.

здобувач Національної академії державного управління при Президентові України

Annotation

This article investigates issues associated with intensification of the processes of attracting foreign direct investment in Ukraine.

Анотація

У статті досліджено питання, пов'язані з активізацією процесів залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.

Ключові слова

Державне управління, економіка, інвестиції, державні гарантії, інвестиційний процес.

I. Вступ

Іноземні інвестиції є провідником сучасних технологій виробництва та управління, своєрідною “перепусткою” на світові ринки товарів та капіталів, даючи змогу при цьому компенсувати дефіцит національних грошових коштів. На сьогодні потреба в інвестиціях для структурної перебудови української економіки зростає. Непривабливий інвестиційний клімат в Україні негативно впливає на можливості активізації процесу залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни.

Термін “іноземні інвестиції” визначено у законодавстві України. У Законі України “Про режим іноземного інвестування” під іноземними інвестиціями розуміють цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [1].

Господарський кодекс України (ч. 1 ст. 391 “Види іноземних інвестицій”) виділяє такі види інвестицій: іноземна валюта, яка визнається конвертованою Національним банком України; будь-яке рухоме і нерухоме майно та пов'язані з ним майнові права; інші цінності (майно), які визнаються іноземними інвестиціями згідно із законом [3].

Відповідно до Закону України “Про інвестиційну діяльність”, інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої